

ской экономики. При этом следует стремиться к опережающему росту национального дохода, являющегося отражением снижения материальных затрат на производство единицы продукции [1].

Исходя из вышеизложенного, можно сделать вывод, что в настоящее время в плане прогнозирования украинской экономики актуален выбор такого варианта развития, который позволил бы преодолеть общую негативную тенденцию в сторону улучшения качественных показателей функционирования экономических систем, таких, как повышение эффективности использования всех видов ресурсов, ускорение темпов прироста национального дохода, увеличение доли накопления и т.д.

Министерства и ведомства на основе стратегических прогнозов должны разрабатывать механизмы конкретной их реализации в экономической практике. Государству, по нашему мнению, следует концентрировать свое внимание на других направлениях: создании предпосылок для качественного экономического роста; предотвращении дальнейшего падения уровня жизни; повышении научно-технического потенциала экономики; достижении конкурентоспособности продукции на внутреннем и мировом рынках. Эти основные проблемы, как показывает мировой экономический опыт, невозможно решить без соблюдения принципа централизации всех видов ресурсов на стратегических направлениях на основе сбалансированной системы прогнозирования.

1. Науменко В., Панасюк Б. Впровадження методів прогнозування і планування в умовах ринкової економіки. – К.: Глобус, 1995. – 185 с.

2. Шамхалов Ф. Государство и экономика. Основы взаимодействия. – М.: Экономика, 2000. – 340 с.

3. Макроекономічна політика, прогнозування і державне регулювання економіки. Т.3 / За ред. В.Ф.Беседіна, Н.Ю. Гончара.– К., 1996. – 286 с.

*Получено 12.09.2005*

УДК 658.011.12 (075.8)

**І.В.ЗАРУБІНА**

*Харківський державний технічний університет будівництва і архітектури*

### **СТРУКТУРА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА**

Розглядаються існуючі структури економічного потенціалу підприємства. Вказуються їх недоліки та переваги. Наводяться критерії вибору оптимальної структури.

В умовах ринку, що характеризується нестабільністю цілей підприємства, обумовленою мінливістю попиту та пропозиції, цін на товари і фактори виробництва, змінами в конкурентному середовищі й

іншими макро- і мікроекономічними факторами, однієї з першочергових задач керівництва підприємства стає формування й оцінка поточних і перспективних можливостей підприємства, тобто його потенціалу.

При формуванні та використанні економічного потенціалу підприємства важливе значення має його декомпозиція на компоненти, встановлення їх функцій і зв'язків, тобто здійснення структуризації.

Над питаннями структуризації потенціалу підприємства задумався кожний дослідник, який хоч якоюсь мірою торкався теорії потенціалів. Серед них можна виділити А.І.Ніколаєва, А.Є.Воронкова, І.Р.Бузько, Є.В.Попова [3-6] та ін.

Метою статті є розгляд існуючих підходів до структуризації економічного потенціалу підприємства та вибір найбільш оптимальної структури, тобто структури яка б задовольняла вимоги сучасності.

Чіткого та однозначного уявлення про структуру економічного потенціалу підприємства поки не сформовано. Це обумовлено тим, що дослідження з даної проблеми здійснюються в рамках окремих проявів потенціалу.

Головною особливістю складання структури потенціалу підприємства повинна стати оптимальність, тобто структура повинна містити мінімальну кількість складових, які в свою чергу повинні повною мірою відображати сутність потенціалу підприємства.

Існує декілька підходів до структуризації потенціалу підприємства.

Більшість дослідників розглядає ресурсну структуру потенціалу, однак з урахуванням різної кількості складових.

Відповідно до ресурсної концепції, економічний потенціал підприємства розглядається як система ресурсів, що вступають у взаємодію й обумовлюють досягнуті результати.

Найчастіше за даною концепцією в структурі потенціалу підприємства виділяють такі основні елементи [1]:

- технічні ресурси (виробничі потужності та їхні особливості, обладнання, матеріали та ін.);
- технологічні ресурси (технології, наявних конкурентоспроможних ідей, наукові розробки та ін.);
- кадрові ресурси (кваліфікаційний, демографічний склад працівників, їхнє прагнення до знань і удосконалення, інтелектуальний капітал);
- просторові ресурси;
- інформаційні ресурси (кількість і якість інформації, каналів її поширення та ін.);

- ресурси організаційної структури системи управління;
- фінансові ресурси (наявність і достатність власного та позикового капіталу, стан активів, ліквідність, наявність кредитних ліній та ін.).

Необхідно зазначити, що ресурсний підхід не дає повної характеристики структури економічного потенціалу підприємства. У даному випадку розглядається лише один аспект – ресурси.

Існують також інші підходи до визначення структури потенціалу підприємства. Насамперед, можна виділити функціональний підхід, за яким до складу потенціалу входять: виробничий, маркетинговий, інформаційний, техніко-технологічний, організаційний, соціальний та фінансовий потенціали [2]. Але такий підхід також є однобічним.

Структуру потенціалу підприємства деякі автори представляють через призму одного з його складових. Так, А.І.Ніколаєв розглядає структуру загального потенціалу підприємства через інноваційний потенціал (рис.1) [3].

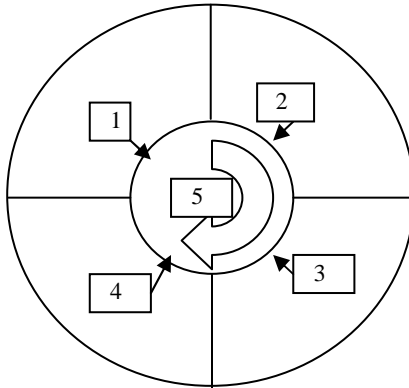


Рис.1 – Загальний потенціал підприємства та його складові:  
1 – виробничо-технологічний потенціал; 2 – науково-технічний потенціал; 3 – фінансово-економічний потенціал; 4 – кадровий потенціал; 5 – інноваційний потенціал;

→ – безпосередній вплив; ↻ – мультиплікативний вплив

Як вважає А.Ніколаєв, загальний потенціал підприємства складається з “...виробничо-технологічного потенціалу, науково-технічного потенціалу, фінансово-економічного потенціалу, кадрового потенціалу і власне інноваційного потенціалу, який складає ніби ядро всього потенціалу, органічно входивши в кожну його частину...” [3, с.56].

Така структура відображає вплив потенціалів, але не відображає їх детального зв'язку. За нею важко проводити подальший аналіз по-

тенціалу підприємства.

Деякі дослідники розглядають структури таких потенціалів, як стратегічний [4], конкурентоздатний [5], ринковий [6]. Причому до складу цих потенціалів вони включають такі ж елементи, що й інші дослідники до складу економічного потенціалу підприємства. Чи не є це ототожненням? Таке ототожнення неможливе, бо саме ці потенціали повинні стати складовими елементами економічного потенціалу підприємства.

Безпосередньо над структурою економічного потенціалу підприємства працювали Є.В.Лапін та ін. Їх структури побудовані на ресурсній концепції. Є.В.Лапін розглядає структуру економічного потенціалу підприємства взагалі, не лише на рівні підприємства, а й на рівні держави, регіону [7].

Наведені вище підходи розглядають потенціал підприємства однорічно. Між існуючими підходами немає тісного взаємозв'язку, не існує єдиної думки стосовно кращого підходу. Саме це може стати на заваді подальшому аналізу економічного потенціалу підприємства, а саме правильному вибору методу його оцінки. Через різноманітність підходів до визначення структури потенціалу оцінка може носити неповний характер, мати недоліки, або ж навпаки бути надто ідеальною.

Особливий науковий інтерес повинні викликати ті дослідження багатоаспектного аналізу структури потенціалу, де поряд з ресурсним, функціональним й таке інше, розглядаються ще й інші аспекти структури, що дає повніше уявлення про його елементний склад.

З сучасних досліджень найбільш детально та більш структуровано потенціал підприємства представлений О.С.Федоніним, І.М.Репіною та О.І.Олексюком [8]. Запропонована ними структура відображає не лише максимальну кількість компонентів потенціалу підприємства, але й зв'язок між кожним окремим елементом. На рис.2 зображено структуру з розмежування його об'єктних та суб'єктних складових [8].

Об'єктні складові пов'язані з матеріально-речовинною та особою формою потенціалу підприємства. Вони споживаються і відтворюються в тій чи іншій формі в процесі функціонування.

До них належить: інноваційний потенціал, виробничий потенціал, фінансовий потенціал та потенціал відтворення.

Суб'єктні складові пов'язані з суспільною формою їх виявлення. Вони не споживаються, а становлять передумову, загальноекономічний загальногосподарський соціальний чинник раціонального споживання об'єктних складових.

До суб'єктних складових потенціалу підприємства відносяться: науково-технічний потенціал, управлінський потенціал, потенціал ор-

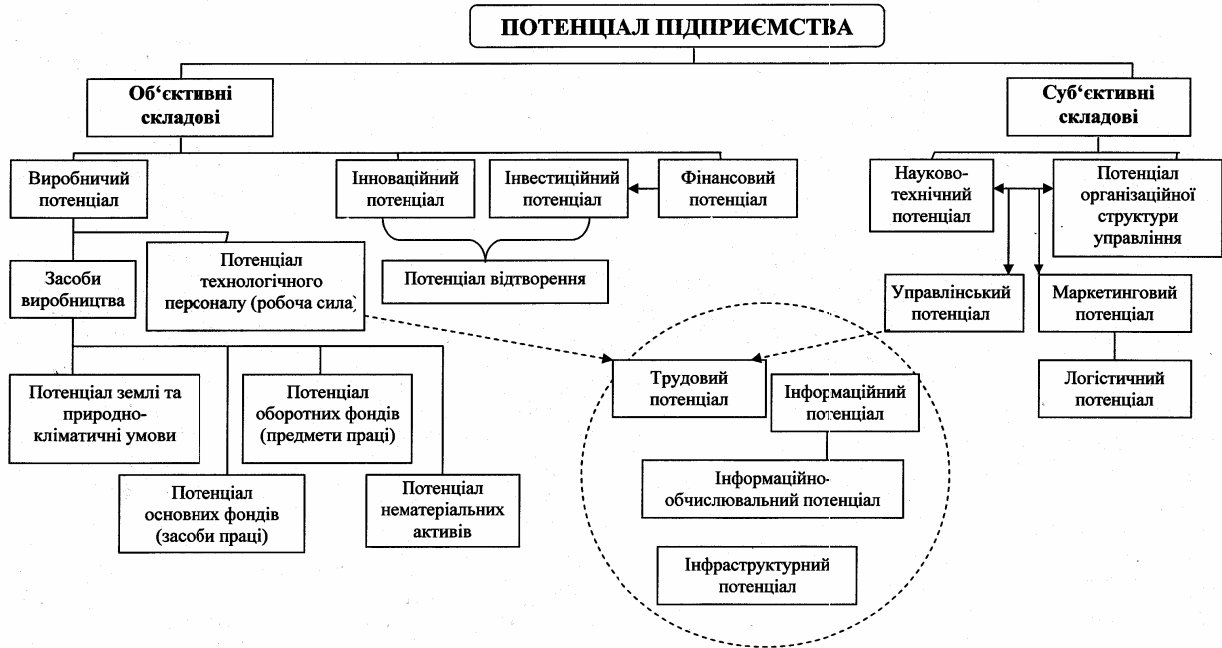


Рис.2 – Структура потенціалу підприємства

ганізаційної структури управління, маркетинговий потенціал.

Тобто структура, представлена зазначеними дослідниками, максимально наближена до вимог сучасного підприємства. Вона є найбільш вдалою і може бути використана як основа для майбутніх досліджень, насамперед розробки методу оцінки економічного потенціалу підприємства.

1.Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.

2.Кунцевич В.О. Поняття фінансового потенціалу розвитку підприємства та його оцінки // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – №7. – С.123-130.

3.Николаев А. Инновационное развитие и инновационная культура // Проблемы теории и практики. – 2001. – №5. – С.55-63.

4.Бузько І.Р., Дмитренко І.Є., Сущенко О.А. Стратегічний потенціал і формування пріоритетів у розвитку підприємств. – Алчевськ: ДГМІ, 2002. – 216 с.

5.Воронкова А.Е. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом предприятия: диагностика и организация. – Луганск: Изд-во Восточноукраинского нац. ун-та, 2000. – 315 с.

6.Аткина Н.А., Ханжина В.Л., Попов Е.В. Стратегическое планирование использования рыночного потенциала предприятия // Менеджмент в России и за рубежом. – 2003. – №2. – С.3-12.

7.Лапин Е.В. Экономический потенциал предприятия. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2002. – 310 с.

8.Федонін О.С., Репіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка. – К.: КНЕУ, 2004. – 316 с.

*Отримано 01.08.2005*

УДК 574.075

Ю.В.ГЛАЗУНОВ, канд. техн. наук

*Украинская государственная академия железнодорожного транспорта, г.Харьков*

## **ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ВТОРИЧНЫХ РЕСУРСОВ ПРЕДПРИЯТИЯМИ СТРОЙИНДУСТРИИ**

Приводятся исследования и определяются важнейшие направления рационального использования строительных материалов и вторичных ресурсов. Рассмотрены необходимые мероприятия по ресурсосбережению, которые могут быть полезными в практической деятельности строительных организаций. Уделено внимание важнейшим направлениям ресурсосбережения в области строительного производства.

Ресурсосбережение в строительном комплексе основано на общепромышленных научно-технических программах, которыми определены важнейшие направления рационального использования строительных материалов и вторичных ресурсов.

Основными мероприятиями, обеспечивающими экономию строительных материалов и изделий, являются: совершенствование и экспертиза проектных решений; расширение использования новых строи-